

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2006
FORFATTER:	Kitten Stena Chriatenaen
TITEL:	Feat for en 150-årig – fra Diakontokaaae til Sydbank.
KORT RESUME:	Om "Kolding Laane- og Diakontokaaae", Aktivbanken i Kolding og Sydbank.

FEST FOR EN 150-ÅRIG

– fra Diskontokasse til Sydbank

AF KITTEN STENS CHRISTENSEN

I august 2006 fejredes 150-året for stiftelsen af Koldings ældste bank, Kolding Laane- og Diskontokasse, der er en af Sydbanks lokale rødder.

De er der alle sammen – vinhandler Bjerre, købmand Mikkelsen, hoteldirektør Hansen, konditor Klaaborg og frøknerne Eff. Og bankdirektøren, bankkassereren og yngste bankelev – alle er de inviteret med. Også de ansattes fruer, men ingen ægtemænd. De få kvinder i banken er tilsyneladende ugifte, i hvert fald er det kun mandlige ansatte, der har skrevet mere end én person på deltagerlisten.

Det er den 23. august 1956, og vi befinder os på Industrien, hvor fade med pålæg, fisk og frugtsalat sørger for, at ingen skal gå sultne hjem. Godt et par hundrede sidder de omkring de lange borde. Kunder og forretningsforbindelser er placeret ind imellem bankens ansatte, så relationerne kan plejes og udbygges. Der tales om byens liv og ve og vel, der udveksles bemærkninger og kommentarer – ikke mindst om fødselaren, der har budt til fest.

Lige nu lyttes der opmærksomt til en af aftenens talere, og om lidt går tæppet op for årets Sans Souci-forestilling. Oppe på scenen vil der være dansende piger i flotte, farverige skørter, der vil være musik og sang og tryllekunstnere – alle bidrager de til, at de mange tilskuere for en stund vil glemme hverdagens sorger og pligter.

Og glæde sig over, at byens gamle bank, Kolding Laane- og Diskontokasse, fylder 100 år.

BLOMSTER I LANGE BANER

Tilbage i bankens lokaler på den anden side af gaden – i Jernbanegade 22 – vidner gaver i lange baner om en arbejdsdag ud over det sædvanlige. Ganske vist har de ansatte skullet tage sig af kunderne – virksomheder, der kommer i banken for at hente store kontante beløb til lønudbetalinger, og borgere, der kommer for at sætte nogle af de selv samme penge ind på opsparingskontoen. Andre har en arbejdsgiver, der er så fremsynet, at lønnen udbetales på en check i stedet for i sedler og mønter. Men ud over kunderne er ind ad døren dagen igennem strømmet gratulanter og gaver – i favnen på gaveren selv eller båret af buddet fra en af byens mange tobakshandlere og blomsterforretninger.

Og bag skranken i det nyrenoverede og moderne indrettede banklokale sørger en af de ansatte for, at enhver gave og enhver giver bliver omhyggeligt noteret på gavelisten. Ikke mindst byens blomsterhandlere har haft travlt med at lave blomsterkurve og binde nelliker, roser og orkidéer til den ene flotte buket efter den anden – i alt mere end 250 blomstergaver. Men der er også mere bestandige gaver som vaser, askebægere og cigarklippere.

Fra Diskontokassens jubilæumsfest på Industrien den 23. august 1956. Foruden bankens personale med ægtefæller var inviteret en lang række kunder og forretningsforbindelser – i alt ca. 220 gæster. Midt i billedet i stribet kjole ses bankelev Kaja Lauridsen (gift Fallesen) og ved den åbne dør i mørkt tøj bankfuldmægtig H. Høffding og frue.

På sit kontor ovre i hjørnet har bankdirektør H. Thrige Laursen travlt med at tage imod gaver og gratulerende kunder og forretningsforbindelser. Døren til kontoret er åben, ikke kun i dagens anledning, da bankdirektøren altid er klar til at tage imod kunder eller medarbejdere, der har noget på hjerte.

En gave bliver dog båret direkte til den nystandsatte frokoststue på 1. sal – en stor

kranskage fra P. W. Klaaborg. “Personalet skal også mærke, der er fest”, er bemærkningen fra den bramfri konditor, der ikke er bange for at gå mod strømmen.

KOLDINGS WALL STREET

Udenfor i Jernbanegade vidner de stadigt flere biler – der kører i begge retninger – om en by

Jernbanegade 22, hvor Kolding Laane- og Diskontokasse i 1885 byggede nyt hovedsæde. I dag har Galleri Avanti til huse i den historiske bankbygning. Foto: Månsson.

med et blomstrende handelsliv. En bil holder ind til fortovskanten, mens en af byens fruer frekventerer købmand Sv. E. Mikkelsen over for banken. Og længere henne ad gaden – i retning mod rådhuset – bidrager Kolding Folkebank og Spare- og Laanekassen for Kolding By og Omegn til at holde liv i Jernbanegades tilnavn: Koldings Wall Street.

Men hvad er det for en bank, der fejrer 100-års fødselsdag denne augustdag i 1956?

Kolding Laane- og Diskontokasse – eller blot Diskontokassen – blev stiftet i 1856, i en tid, hvor Danmark oplevede højkonjunktur og dermed stor økonomisk vækst, kun kortvarigt afbrudt af Treårskrigen. En stadigt voksende

handel og øget industrialisering medførte et stigende behov for kredit. Et behov, som Nationalbanken ikke længere kunne dække. Især i provinsen voksede utilfredsheden og hermed behovet for en ny type bank.

Nationalbanken havde ellers i 1837 oprettet en filial i Århus, men den løste ikke problemerne i resten af provinsen. I 1846 gik lokale kræfter på Fyn derfor sammen om at oprette en ny lokal bank, Fyens Discontokasse, der blev model for en lang række pengeinstitutter i provinsen. De gode konjunkturer i 1850'erne satte for alvor gang i oprettelsen af nye, og i dette tiår så hele 13 provinsbanker og -sparekasser dagens lys. Af disse blev to grundlagt i Kolding: Laane- og Diskontokassen i Kolding, der stiftedes den 23. august 1856, og Sparekassen for Kolding Bye og Omegn, der stiftedes nogle måneder senere.

INDUSTRI, HANDEL OG AGERDYRKNING

Af forhandlingsprotokollen for Kolding Laane- og Diskontokasse fremgår det, at formålet med diskontokassen var at "gøre Kapitalerne frugtbringende på en fordelagtig Maade til at fremme Industri, Handel og Agerdyrkning." Den oprettedes som et aktieselskab med fremtrædende koldingensere blandt aktionærerne.

Kolding Laane- og Diskontokasse skulle altså – ligesom de øvrige diskontokasser – først og fremmest dække erhvervslivets og landbrugets behov for kredit. Navnet afspejlede det daværende system med veksler som et centralt led i vareomsætningen. En køber af en vare kunne udstede et gældsbevis, en veksler, for at få udsat betalingen af en vare i eksempelvis tre måneder. Hvis sælgeren havde brug for penge med

det samme, kunne han sælge vekslen til sin bank. Banken tog sig betalt ved at købe vekslen til underkurs, dvs. den diskonterede vekslen. Heraf navnet diskontobank.

KOLDING I KRAFTIG VÆKST

Private småsparere satte til at begynde med ikke deres opsparing i diskontokasserne – de benyttede de mange sparekasser, der voksede frem. Kolding Avis, der i 1856 skrev om de to nye banker i Kolding, undrede sig over nødvendigheden af to pengeinstitutter og udtrykker en forventning om et kommende samarbejde mellem de to. Det viste sig dog hurtigt, at Koldings vækst er så kraftig, at de to godt kan eksistere side om side – med hver sin kundekreds. Erhvervskunderne i Diskontokassen, småsparerne i Sparekassen.

Den lille grænseby med 3.476 indbyggere i 1855 – kun små to mil fra den tyske grænse – var altså godt i gang med at slå sit navn fast som et “knudepunkt” for handelen mellem nord og syd, mellem øst og vest. Sparekassen åbnede allerede i efteråret 1856, relativt hurtigt efter sin stiftende generalforsamling, mens Diskontokassen først den 9. januar 1857 var klar til at “modtage Deposita til Forrentning” og “Vexler til Diskontering”, som der stod i de første avertissementer i Kolding Avis.

Men man satte tæring efter næring, også i byens nye diskontokasse. Fra små lejede lokaler hos fru Øllegaard på Rendebanen sørgede kammerassessor O. F. Kralund for, at banken kunne holde åbent to eftermiddage om ugen. Sammen med fire andre gode borgere, stadhauptmand I.S. Borch, købmand N.P. Hansen, kammerråd Ehnhuus og købmand H.W. Meyer udgjorde han Diskontokassens første direk-

Kammerassessor O. F. Kralund (1815-1897), Diskontokassens første direktør.

tion. I 1870 flyttede man til lejede lokaler i Industriforeningens bygning i Høffdingsgade, den nuværende Jernbanegade, for i 1885 – med arkitekt L.A. Winstrups hjælp – at opføre eget hovedsæde lige over for Industriforeningen.

I 1870erne kom der igen økonomiske opgangstider i Danmark. I Kolding sørgede havnen og banegården for, at både gods, mennesker og dyr nemt kunne komme til og fra byen, der i 1880 talte 7.141 indbyggere.

“For byens skønhed var der ikke gjort andet og mere end naturen selv havde lempet”, skrev lokalhistorikeren P. Eliassen om 1870ernes

Kolding. I de brolagte gader med de åbne rendestene har brædderne, der skal føre borgerne tørskoet over, en beklagelig tilbøjelighed til at svømme væk, når det regner alt for voldsomt. Og når det er mørkt, gælder det om at træde uden om de kommunale møddinger, der befinder sig i gaderne.

Men opgangstider var det – i Kolding godt hjulpet af driftige og dygtige borgere. Mere end 60 købmænd stod for den stadigt stigende handel trods konkurrence sydfra, bl.a. fra Haderslev. Og med de stadigt stigende priser på landejendomme op gennem 1870erne syntes der ingen risiko forbundet med kapitalanbringelse i gårdene.

BANKEN TIL VENSTRE

Partiet "Det forenede Venstre" kæmpede sig frem med folketingsmand Chresten Berg som den stærke frontløber. Men der var ikke mange venstremænd, der havde penge – hverken i by eller på land – og det hed sig, at venstremænd havde vanskeligt ved at låne penge. Man drøftede derfor muligheden for at oprette et af venstremænd ledet pengeinstitut i Kolding. Men det kostede penge at åbne en bank, så man øjnede chancen for en genvej. I maj 1872 åbnede den nydannede Landmandsbanken en filial i Kolding, og kunne man få en venstremand ind som leder af Kolding-filialen, så var opgaven med at få en særlig "venstrebank" løst.

Det lykkes dog ikke – til stor skuffelse for især den ihærdige og dygtige købmand J. J. Grooss. Han fortsatte sammen med en række andre fremtrædende venstremænd bestræbelserne for at få en venstrebank, og den 18. december 1873 åbnede Kolding Folkebank for aktietegning i

Grosserer J. J. Grooss, købmand og Kolding Folkebanks første direktør.

bankens kontor i Helligkorsgade 4. Åbningstiden var alle hverdage kl. 10-12. Bankens formål var "til Fremme for Agerbrug, Handel og Industri at lette Pengeomsætningen ved af egne og betroede Midler at gøre Udlaan mod solid Sikkerhed og at udføre enhver Bankforretning". Den 20. januar 1874 var man klar til fuld bankvirksomhed.

J. J. Grooss var sjælen i arbejdet med at give koldingenserne en folkebank, og han blev da også den første direktør. Banken havde til huse hos købmand Grooss – skråt over gården, hvor fru Grooss har sine talrige høns. Vaskehuset til højre, banken til venstre.

Efter næsten 10 år i købmand Grooss' baggård fik banken i 1883 foden under eget bord,

idet man købte murermester Morten Nielsens ejendom på hjørnet af Høffdingsgade (senere Jernbanegade) og Slotsgade. Pris: 15.000 kr. Efter en større ombygning åbnede banken i sit nye hus den 15. oktober 1883.

Fra 1907 var Kolding Folkebank ikke længere et politisk pengeinstitut, men et almindeligt pengeinstitut for Kolding by og omegn. De begrænsninger, der hidtil havde sikret, at kun venstremænd kunne eje aktier i banken, faldt bort. Det blev et vigtigt vendepunkt for banken, der i de kommende år oplevede kraftig fremgang og det snart i større lokaler, da man

udvidede ved at købe naboejendommen i Slotsgade.

Den lille by, der i 1873 lå godt gemt i dalen, voksede sig stadigt større. Først i 1920'erne var byens havn den 4. største i provinsen, der var tre private jernbaner, fast omnibuskørsel og et befolkningstal i 1921 på 17.128. Der var fart på i Kolding.

FUSIONERNES TIDSALDER

At byens pengeinstitutter i fællesskab havde udfyldt deres plads udledte P. Eliassen i 1923 af

Banklokalet i Kolding Laane- og Diskontokasses hovedsæde i Jernbanegade 22 her fotograferet i 1920'erne. I 1971 blev banken en del af Aktivbanken, og i 1978 forlod de sidste medarbejdere bygningen for at flytte til Jernbanegade 5 sammen med kolleger fra den tidligere Kolding Folkebank, der også var blevet en del af Aktivbanken.

I Jernbanegade 5, det tidligere hovedsæde for Kolding Folkebank, samledes i 1978 personalet herfra og fra Jernbanegade 22 i det tidligere hovedsæde for Kolding Laane- og Diskontokasse. De to Kolding-banker var i 1971 fusioneret til Aktivbanken, der også havde fået deltagelse af Veile Bank og Horsens Bank.

den kendsgerning, at der under 1. verdenskrig ikke oprettedes yderligere banker i Kolding til varettagelse af krigstidens pengeoverflod. Landet over oprettedes der ellers hele 58 nye banker i årene 1916-21.

Om det er denne tradition for at stå sammen om de samfundsmæssige opgaver, der gjorde, at den fusion, der blev en realitet i 1971, nemlig dannelsen af Aktivbanken, fik deltagelse af to Kolding-banker, kan man kun gisne om. Et faktum er, at Kolding Laane- og Diskontokasse

og Kolding Folkebank sammen med Veile Bank og Horsens Bank blev til Aktivbanken. På det tidspunkt begyndte det at blive svært for lokalbankerne at stå på egne ben. Ikke mindst tendensen i erhvervslivet til større og større enheder med deraf følgende større kapitalbehov fik sammen med stigende krav til automatisering en række bankdirektører landet over til at se sig om efter nogle, de kunne trække læsset sammen med.

Efter nogle år, hvor de fire sammenbragte banker i hhv. Kolding, Vejle og Horsens skulle finde melodien sammen, var man klar til at tage konkurrencen op fra et nyt og flot hovedsæde i Vinding ved Vejle – ikke mindst i Trekantområdet, hvor Aktivbanken var stærkt repræsenteret.

I Kolding samledes efterhånden flere og flere opgaver i Kolding Folkebanks bygning i Jernbanegade 5, hvor der var bedst plads. Antallet af medarbejdere i den tidligere Kolding Laane- og Diskontokasse i nr. 22 svandt ind, og i 1978 tog Aktivbanken det sidste skridt og fuldendte fusionen også i Kolding. Aktivbankens aktiviteter i Jernbanegade samledes i nr. 5, og nr. 22 solgtes et par år senere til Provinsbanken.

LIGE BØRN LEGER BEDST

Og hermed nærmer vi os nutiden med hastige skridt. Først skal vi dog have forsikringskoncernen Topdanmark på banen. I 1990 købte Topdanmark Aktivbanken i et forsøg på at blive finansielt supermarked med bank, bolig, forsikring og rejser under samme hat. Det gik ikke som planlagt, og i foråret 1994 besluttede Topdanmark at sælge Aktivbanken igen, og nu stod Sydbank klar til at tage over. Sydbank,

der selv blev dannet af fire lokalbanker tilbage i fusionernes tidsalder i starten af 1970'erne. Og som i øvrigt få måneder forinden – i januar 1994 – havde overtaget en stor del af Varde Bank.

Den oprindeligt sønderjyske bank var i forvejen fra slutningen af 1970'erne gået over Kongeåen nordpå – med afdelinger i bl.a. København, Fredericia og på Fyn. I Kolding åbnede Sydbank dørene i 1978 i "Koldings Wall Street" skråt over for Aktivbanken og genbo til Sparekassen.

Men summen af banker på Koldings Wall Street forblev konstant, for da den ny og større Sydbank Kolding flyttede sammen i Jernbanegade 14, flyttede Jyske Bank ind i Kolding Folkebanks oprindelige bygning i nr. 5.

Og nu skulle det vise sig, om lige børn leger bedst – nu hvor Topdanmark var ude af billedet som ejer af Aktivbanken, og hvor Aktivbanken og Sydbank gik sammen om at drive bank i Kolding. I hvert fald kan Sydbank i Kolding i dag se tilbage på tolv år, hvor sønderjyder og østjyder er kommet til at tale samme sprog. Tolv år, der har bragt banken støt og roligt frem til den 23. august 2006 – 150-året for stiftelsen af Koldings første bank, Kolding Laane- og Diskontokasse.

150-ÅRS FØDSELSDAG

Og fejret blev den – 150-års fødselsdagen. Med reception på Koldinghus, folkefest på Lilletorv med underholdning af bysbarnet Stig Rossen til glæde for de næsten 3.000 fremmødte. Men inden da var Vejen Garden marcheret gennem byen, hvorefter børn i alle aldre stod klar på Lilletorv til at grine og synge sammen med Bubber – alt imens der blev serveret fadøl og

grillpølser til tørstige og sultne forbipasserende.

Men ingen fødselsdag uden gaver. Helt i tråd med 100-års fødselsdagen i 1956 gav banken også denne gang en gave til byen. I 1956 var det "Gry", Johannes C. Bjergs kvindestatue, der i dag står ved Domhuset. I 2006 var det to store malerier til Koldings nye bibliotek, malet af Anette Harboe Flensburg og Ken Denning.

Og som afslutning på jubilæumsugen var hele regionens personale, deres ægtefæl-

3.000 havde fundet vej til festen på Lilletorv i anledning af Sydbanks 150-års jubilæum. Her er det bysbarnet Stig Rossen, der underholder med en bred vifte af sine populære numre.

Tre bankdirektører mødes ved personalefesten på Hotel Koldingfjord i anledning af Sydbanks 150-års jubilæum. Fra venstre Finn Boel Pedersen (direktør i Sydbank Kolding siden 2002), H.C. Mejer Hansen (direktør i Aktivbanken Kolding 1984-1994) og W.O. Christiansen (direktør i Aktivbanken Kolding 1972-1984). Foto: Mogens Holmgaard.

ler/kærester samt tidligere Kolding-direktører lørdag aften inviteret til fest på Hotel Koldingfjord.

ORDEN OG NØJAGTIGHED

I sit jubilæumsskrift om Kolding Folkebank fra 1923 skrev P. Eliassen om en kritiker, der tillagde Koldings borgere tre dyder: stræbsomhed, påseenhed og sparsommelighed. Og en række af Sydbanks "fædre" fik skudsmål som orden, nøjagtighed og fremsynethed, heriblandt Kolding Folkebanks første direktør, J. J. Grooss. I grunden vel ikke noget ringe fundament for en by, dens borgere og dens bankvæsen.

BOBLER AF LIV OG AF GRØDE

En by fuld af samvær og møde, der bobler af liv og af grøde.

Her læres og spilles, og længslerne stilles og boldene flyver i luften.

Disse sætninger, som Tove Jørgensen har flettet ind i "En sang til Kolding" bekræfter på flotteste vis den fornemmelse, jeg sidder tilbage med efter at have læst om – ja, naturligvis først og fremmest Sydbanks 150 år gamle lokale rødder. Men ingen bank kan overleve så længe, gennem så skiftende tider, bl.a. med to verdenskrige, uden et omkringliggende samfund, der bobler af liv og af grøde. Med flittige, fremsynede handelsmænd, landmænd, håndværkere og andet godtfolk, der gennem tidernes skiften har både etableret, drevet og brugt byens banker. Og dermed ydet et uvurderligt bidrag til den driftige og fremsynede by – Kolding – som vi kender i dag.

KILDEMATERIALE:

Samtaler med samt lån af billeder af pensionerede medarbejdere fra Kolding Laane- og Diskontokasse og Kolding Folkebank: Kaja Falsen, Kaj Holst Gydesen, Børge Henriksen og Henning Bjørnbak.

Kolding Folkebanks og Kolding Laane- og Diskontokasses arkiver i Kolding Stadsarkiv.

Kolding Avis fra 1856 og udvalgte senere år.

Nationalbankens hjemmeside.

Den Store Danske Encyklopædi – Gyldendal 2005.

"En dag i banken" udgivet af Kolding Laane- og Diskontokasse 1956.

P. Eliassen: "Kolding Folkebank 1873-1923".